

Pesimälinnustoseelvitys

NURMEKSEN KÄNKKÄÄLÄN KAAVA-ALUEEN LINNUSTOSELVITYS

TOIMI
–ympäristöalan asiantuntija



KESÄKUU 2014

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
2. Selvitysmenetelmät	2
3. Tulokset.....	2
4. Rakentamisen vaikutukset.....	3
5. Yhteenveto	4
Lähteet.....	4
LIITE 1.....	5
LIITE 2.....	7

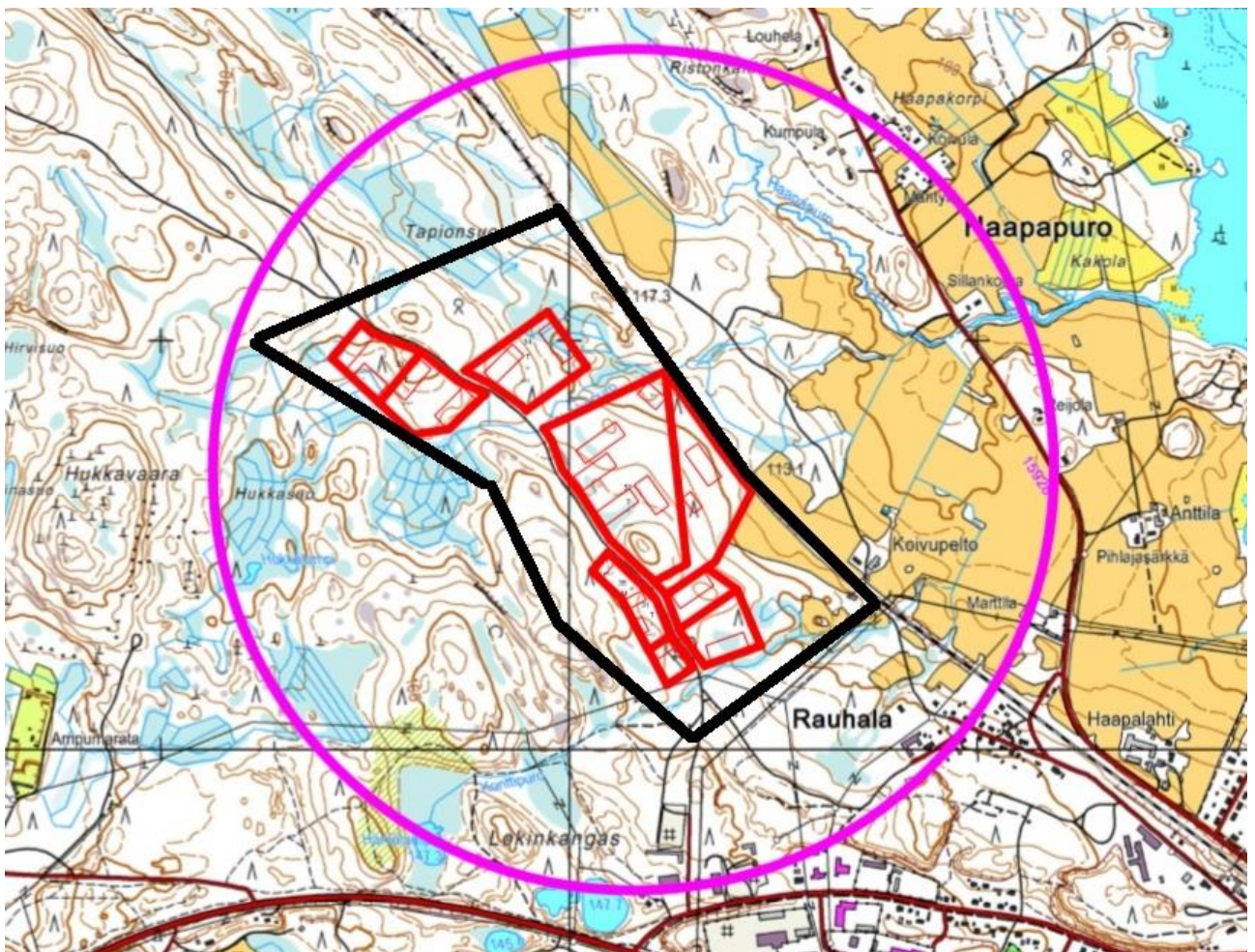
Kannen kuva: Kuvion 36 korpikuusikkoa selvitysalueen itäosassa.

1. Johdanto

Känkkäälän alue sijaitsee noin viisi kilometriä Nurmeksen keskustan luoteispuolella. Känkkäälä on erilaisten, lähinnä hoidettujen metsien luonnehtimaa aluetta, jolla on kuitenkin myös hieman peltoa sekä pienialaisia soita ja puronvarsia (kts. kartta 1). Alueen pinta-ala on noin 55 hehtaaria.

Aluetta ollaan kaavoittamassa teollisuusalueeksi. Tämä raportti kuvaa alueella touko-kesäkuussa 2014 kaavoittamista varten tehdyn linnustoselvityksen tuloksia. Selvityksen tausta-aineistona on käytetty alueella aiemmin tehtyä luontoselvitystä (Heinonen 2013), jonka kuvionumerointiin myöhemmänä raportissa viitataan. Heinosen selvitykseen verrattuna monien kuvioiden luonnontila on muuttunut mm. hakkuiden myötä.

Selvityksen on tehnyt FM Harri Hölttä.



Kartta 1. Kaava-alue ja linnuston selvitysalue.

2. Selvitysmenetelmät

Alueella vierailtiin kolmena päivänä: 25.5., 16.6. ja 25.6.2014. Käynnit oli ajoitettu niin, että kaikki muuttolinnut olisivat ehtineet saapua ja kesäkuussa monilla lajeilla olisi jo poikueita. Laskennat tehtiin aamuisin klo 03.30 ja 08.30 välisenä aikana päivinä, jolloin sääolosuhteet olivat hyvät (tyyntä, poutaa). 16.6. tehtyä laskentaa jouduttiin hieman myöhentämään varhain aamulla vallinneen sumun vuoksi. Viimeisintä laskentakertaa lukuun ottamatta aamut olivat myös lämpimiä. Tällaisissa olosuhteissa voidaan olettaa sekä lintujen lauluaktiivisuuden olevan korkea että niiden havaittavuuden olevan hyvä. Laskennoissa kuljettiin koko kaava-alue kattavasti läpi kiinnittäen erityistä huomiota alueella tehdyn luontoselvityksen (Heinonen 2013) perusteella mielenkiintoisimmilta vaikuttaviin alueisiin. Lisäksi raporttiin on sisällytetty muutamia viitasammakkoselvityksen yhteydessä tehtyjä lintuhavaintoja (Helena Haakana).

3. Tulokset

Selvityksessä havaittiin yhteensä 48 lintulajia, joista 36 tulkittiin alueella pesiviksi ja 12 lajia varmasti tai todennäköisesti selvitysalueen ulkopuolella pesiviksi, esimerkiksi koska niille sopivaa elinympäristöä ei selvitysalueella ole.

Selvitysalueen linnusto on pääasiassa alueen hoitometsille tyypillistä itäsuomalaista metsälinnustoa. Alueella yleisiä metsälintuja ovat muun muassa pajulintu, peippo, punakylki- ja laulurastas, metsäkirvinen sekä vihervarpunen. Kahlaajista taivaanvuohi sekä valko- ja metsäviklo havaittiin Tapionsuolla hakkuualueella ja puronvarsilla. Kololinnuista havaittiin muun muassa leppälintu, töyhtötiainen ja puukiipijä 1-2 parin voimin. Alueen kaakkoisosan pelto- ja pensaikkoalueilla havaittiin muun muassa pensas- ja lehtokerttu, punavarpunen ja keltasirkku. Suhteellisen yleisistä metsälinnuista jäivät havaitsematta esimerkiksi käpytikka ja hömötiainen, joiden aktiivisin soidinaika ajoittuu laskentoja edeltävään varhaiskevääseen.

Alueella havaituista, mutta todennäköisesti muualla pesivistä lajeista pikkukäpylintu havaittiin kartoitusalueella, mutta lajin reviireistä alueen sisäpuolella ei saatu varmuutta: laji pesii jo hyvin varhain keväällä ja laskennoissa havaitut parvet ovat saattaneet pesiä hyvinkin kaukana alueelta. Harvalukuisimmat laskennoissa havaitut lajit, viitakerttunen ja viitasirkkalintu, havaittiin laulavana junaradan varressa, mutta niukasti selvitysalueen ulkopuolella. Haapapuron alueen laajoilta pelloilta selvitysalueelle kantautui muun muassa fasaanin ja isokuovin ääntelyä. Ne voisivat periaatteessa pesiä myös selvitysalueelle kuuluvilla pelloilla, mutta ainakaan tässä selvityksessä siitä ei saatu viitteitä. Myös selvityksessä havaitut lokit sekä kaulushaikara eivät pesi selvitysalueella, missä ei ole niille sopivaa elinympäristöä.

Selvityksessä ei havaittu valtakunnallisesti uhanalaisia lintulajeja. Silmälläpidettäviä lajeja havaittiin kaksi, metso ja naurulokki, joista jälkimmäinen ei pesi kaava-alueella. Alueellisesti uhanalaisista linnuista (keskiboreaalisen vyöhykkeen Pohjois-Karjalan – Kainuun lohko) havaittiin tiltalti. Metson esiintymiselle Känkkäälän alue on otollista seutua, sillä alueelta löytyy lajin esiintymiselle olennaisia elinympäristöjä (kuten korpia ja puronvarsia poikueiden

ruokailualueiksi kesällä, kuviot 17 ja 36, sekä männiköitä talvisiksi ruokailualueiksi suhteellisen lähekkäin (Kannen kuva).

Alueen luontotyyppien tila ja rakenne heijastuu suoraan laskentatuloksiin (vrt. Väisänen, Lammi & Koskimies 1998). Esimerkiksi pensaikoita ei ole lainkaan ja peltoja vain vähän, joten pensaikkojen ja peltojen lintuja ei pesimälinnustossa juurikaan ole. Metsistä noin puolet on nykyisellään joko linnustollisesti yksipuolisia, nuoria mäntyvaltaisia metsiä, avohakkuita tai muita avoimia aloja (Kuva 1). Linnustollisesti merkittävimmät alueet onkin nykytilanteessa helppo määritellä, sillä ne sijoittuvat puronvarsiin ja niihin rajoittuviin varttuneisiin kuusikoihin, joista erityisesti mainittakoon metsäkuvio 36. Näillä alueilla esiintyviä lajeja ovat mm. lehtokurppa, metsäviklo, alueellisesti uhanalainen tiltalti, sirittäjä ja peukaloinen.



Kuva 1. Merkittävä osa selvitysalueen metsistä on joko nuoria männiköitä tai hiljattain hakattuja alueita. Kuva on selvitysalueen itäosista, missä alue rajautuu junarataan ja sen takaiseen viljelyalueeseen.

4. Rakentamisen vaikutukset

Rakentamisen seurauksena metsissä esiintyville lintulajeille soveltuva elinympäristö pienenee. Vaikutukset ovat merkittävimmät metson esiintymiselle. Vaikutuksia voidaan kuitenkin pienentää jättämällä linnustollisesti tärkeimmät alueet (kts. edellinen kappale) rakentamatta ja säilyttämällä ne luonnontilassa.

Rakentamisen seurauksena joillekin rakennuksissa pesiville lajeille (esimerkiksi pääskyt, västäräkki ja varpunen) voi syntyä uusia pesimäpaikkoja. Niiden parimäärä on todennäköisesti kuitenkin selkeästi pienempi kuin rakentamisen seurauksena häviävissä metsäelinympäristöissä tällä hetkellä esiintyvien lajien parimäärä.

5. Yhteenveto

Känkkäälän alueen linnustoa selvitettiin kolmena aamuna (25.5., 16.6. ja 25.6.2014).

Yhteensä havaittiin 48 lintulajia, joista 36 kuuluivat alueen pesimälinnustoon, kun taas 12 lajia ei varmasti tai todennäköisesti pesinyt alueella. Uhanalaisia lajeja ei havaittu. Silmälläpidettäviä lajeja havaittiin kaksi, joista metso pesii alueella.

Linnuston huomioimiseksi alueen rehevät puronvarret (Hukkapuro ja Konttipuro) sekä niihin rajautuva metsäkuvio 36 kannattaa jättää rakentamisen ulkopuolelle kaavoituksessa.

Lähteet

Heinonen, Hilka 2013. Känkkäälän luontoselvitys. Raportti 27 s. Ekopolku Ky.

Väisänen, Risto A., Lammi, Esa ja Koskimies, Pertti 1998. Suomen pesimälinnuston koostumus ja muutokset. Teoksessa: Muuttuva pesimälinnusto, s. 25-40. Otavan Kirjapaino, Keuruu.

TOIMI –ympäristöalan asiantuntijaosuuskunta
Lammenranta 4B
80200 Joensuu
www.osuuskuntatoimi.fi
helena.haakana@osuuskuntatoimi.fi
p. 040 822 0819

LIITE 1.

Känkkäälän alueen linnustoselvityksessä havaitut lintulajit ja lisätietoja niiden esiintymisestä alueella.

Laji	Tieteellinen nimi	Havaittu, esiintyy selvitysalueella	Havaittu, esiintyy vain selvitys- alueen ulko- puolella	Muuta
Tavi	<i>Anas crecca</i>	X		Pesälöytö
Kaulushaikara	<i>Botaurus stellaris</i>		X	25.5. soidintava lintu jossain Pielisen pohjoispäässä
Teeri	<i>Tetrao tetrix</i>	X		
Metso	<i>Tetrao urogallus</i>	X		1-2 reviiriä
Fasaani	<i>Phasianus colchinus</i>		X	Kaikilla kolmella laskentakerralla ääntä radan itäpuolen pelloilta
Töyhtöhyppä	<i>Vanellus vanellus</i>		X	Radan itäpuolen pelloilla
Taivaanvuohi	<i>Gallinago gallinago</i>	X		Tapionsuo
Lehtokurppa	<i>Scolopax rusticola</i>	X		
Isokuovi	<i>Numenius arquata</i>		X	Radan itäpuolen pelloilla
Valkoviklo	<i>Tringa nebularia</i>	X		Tapionsuo
Metsäviklo	<i>Tringa ochropus</i>	X		Tapionsuo
Pikkulokki	<i>Larus minutus</i>		X	Ylilentäviä
Naurulokki	<i>Larus ridibundus</i>		X	Ylilentäviä
Kalalokki	<i>Larus canus</i>		X	Ylilentäviä
Sepelkyyhky	<i>Columba palumbus</i>	X		
Käki	<i>Cuculus canorus</i>	X		
Tervapääsky	<i>Apus apus</i>		X	Ylilentäviä
Metsäkirvinen	<i>Anthus trivialis</i>	X		
Västaräkki	<i>Motacilla alba</i>	X		
Peukaloinen	<i>Troglodytes troglodytes</i>	X		2-3 reviiriä, mm. Hukkapuron varressa
Rautiainen	<i>Prunella modularis</i>	X		
Leppälintu	<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	X		2 reviiriä

Mustarastas	<i>Turdus merula</i>	X		
Räkättirastas	<i>Turdus pilaris</i>	X		
Laulurastas	<i>Turdus philomelos</i>	X		
Punakylkirastas	<i>Turdus iliacus</i>	X		
Viitasirkkalintu	<i>Locustella fluviatilis</i>		X	16.6. laulava lintu radan itäpuolella
Viitakerttunen	<i>Acrocephalus dumetorum</i>		X	16.6. laulava lintu radan itäpuolella
Lehtokerttu	<i>Sylvia borin</i>	X		
Pensaskerttu	<i>Sylvia communis</i>	X		
Pajulintu	<i>Phylloscopus trochilus</i>	X		
Tiltalti	<i>Phylloscopus collybita</i>	X		16.6. 1 laulaja
Sirittäjä	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	X		25.6. 1 laulaja
Kirjosieppo	<i>Ficedula hypoleuca</i>	X		
Harmaasieppo	<i>Muscicapa striata</i>	X		
Hippiäinen	<i>Regulus regulus</i>	X		
Töyhtötiainen	<i>Parus cristatus</i>	X		1-2 reviiriä
Talitiainen	<i>Parus major</i>	X		
Puukiiپیjä	<i>Certhia famialiris</i>	X		1-2 reviiriä
Närhi	<i>Garrulus glandarius</i>	X		
Varis	<i>Corvus corone cornix</i>	X		
Naakka	<i>Corvus monedula</i>		X	Ääntä itäpuolen pelloilta
Peippo	<i>Fringilla coelebs</i>	X		
Vihervarpunen	<i>Carduelis spinus</i>	X		
Pikkukäpylintu	<i>Loxia curvirostra</i>	?	?	Sikä 25.5. että 25.6. noin 30 yksilön parvi.
Punatulkku	<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	X		
Punavarpunen	<i>Carpodacus erythrinus</i>	X		
Keltasirkku	<i>Emberiza citrinella</i>	X		
Yhteensä	48 lajia			

LIITE 2.

Heinosen (2013) selvityksen kuviokartta, johon viitataan linnustoselvityksessä. Säästettäväksi, monimuotoisuuden kannalta tärkeiksi alueiksi on linnustoselvityksessä todettu oheiseen karttaan merkittyjen puronvarsien lisäksi myös radanvarressa oleva kuvio 36.

